

Huumekysymyksen muuttunut ongelmakuva

Vuoden 2006 huume-kyselyn tulokset

PEKKA HAKKARAINEN – LEENA METSO

Johdanto

Huumetilanteen kehityksestä on saatu viime aikoina rauhoittavia viestejä, joiden mukaan huumeiden käytön ja huumehaittojen 1990-luvun jälkipuoliskolla alkanut voimakas kasvu olisi taitunut. Koululaisten keskuudessa tehdyt kyselytutkimukset osoittavat nuorten huume-kokeilujen kasvun pysähtymistä ja joiltakin osin jopa niiden vähentymistä (Ahlström & al. 2003; Kouluterveystudkimus 2007). Omalla tavallaan tilanteen rauhoittumisesta kertoo se, että aikaisempaa harvemmalla nuorella on ystäväpiirissään huumeiden käyttäjiä tai että hän itse on joutunut huumerajonnan kohteeksi (Piispa & al. 2005 & 2007; Natunen & al. 2006). Myöskään amfetamiinien ja opiaattien ongelmakäyttäjien lukumäärä ei ole enää kasvanut (Partanen & al. 2007). Huumehaittoista esimerkiksi huume-ehtoinen sairastavuus ja poliisiin tietoon tullut huumerikollisuus ovat vähentyneet (Rönkä & Salonen 2006). Vastavaanlaisia havaintoja huumeiden käytön ja huumehaittojen kasvutrendien taitumisesta on tehty myös monissa muissa maissa, mikä kielii huume-kiinnostuksen jonkinasteisesta heikkenemisestä nuorisokulttuurin ja nuorten aikuisten juhlimiskulttuurin kansainvälisissä trendeissä. Vielä vuosituhannen vaihteessa kovassa nousussa ollut kokaiinin yleistymisen on sekin tasaantunut. (Huumeongelma Euroopassa, 2006.)

Vuoden 2005 alkoholipaneelitutkimuksen yhteydessä kerätyn suppeahkon väestökyselyn tulokset osoittivat huume-kokeilujen ja käytön vähenemistä 15–24-vuotiaiden ikäryhmässä (Hakkarainen & Metso 2006). Selkein lasku oli nähtävissä kannabiskokeiluissa, mutta myös ekstaasin

käytössä trendi oli laskeva. Sen sijaan kokaiinin käyttöä koskevat tulokset, eritoten 25–34-vuotiaiden keskuudessa, antoivat aiheen ounastella lievää käytön lisääntymistä. Totesimme tuolloin, että tavanomaista pienemmän otoksen johdosta kyselyn tuloksiin täytyy suhtautua varoen ja mahdolliset muutokset on todennettava suuremmalla aineistolla. Tässä artikkelissa tarkastelemme tilanteen kehitystä vuoden 2006 huume-kyselyn pohjalta; sen aineisto (N = 3 029) on liki kolme kertaa suurempi kuin vuoden 2005 alkoholipaneelissa (N = 1 158). Vuoden 2006 huume-kysely on osa vuosina 2002 ja 2004 toteutettujen Stakesin päihdetutkimusten sarjaa (Hakkarainen & Metso 2003 & 2005). Lisäksi voimme verrata tuloksia vastaavalla tavalla tehtyihin vuosien 1992 (Kontula & Koskela 1992), 1996 (Kontula 1997) ja 1998 (Partanen & Metso 1999) tutkimuksiin.

Huumeiden käyttöä koskevat kysymykset ovat tutkimuksessa pääosin samoja kuin aikaisemminkin. Vuoden 2006 kyselyyn olemme kuitenkin lisänneet ”gammian” (GHB) ja ”lakan” (GBL) sekä Subutexin käyttöä kartoittavat kysymykset. Gammasta ja lakasta käytiin julkista keskustelua kesällä 2006 (esim. Salasuo 2006; Snellman 2006). Sytykkeen tähän antoivat kesäfestivaaleilla tapahtuneet kuolemantapaukset, joiden johdosta A-kliinikkasäätiö yhteistyökumppaneineen julkisti riskeistä varoittavan tiedotteen (Tutkijat varoittavat gammian ja alkoholin yhteiskäytöstä, 2006). Subutexista taas on hoitopaikka- ja poliisitietojen mukaan tullut meillä eniten käytetty opioidi, ja se on syrjäyttänyt heroiinin tämän ryhmän ykkösaineena (Päihdehuollon ..., 2007). Vuoden 2006 kysely antaa meille nyt ensimmäistä kertaa väestötason tietoa näiden aineiden yleisyydestä.

Taulukko 1. Vastaajien lukumäärät ja vastausprosentit huumeekyselyissä 1992–2006

Tutkimusvuosi	Vastaajien lukumäärä	Vastausprosentti
1992	3 457	71
1996	3 009	68
1998	2 143	66
2002	2 541	63
2004*	1 178	53
2006	3 029	55

* Vain uusi otos, alkoholipaneeliotos 2003 poistettu

Huumeekyselyihin on aika ajoin sisällytetty myös väestön asenteita ja huumeepoliittisia mielipiteitä mittavia kysymyksiä. Vuoden 2006 kysely sisältää tämän osuuden. Vertailutietoja saadaan vuosien 1998 ja 2002 kyselyistä sekä joidenkin kysymysten osalta myös vuosilta 1992 ja 1996. Tulokset kertovat siitä, miten kansalaiset suhtautuvat huumeongelmaan, huumausaineiden käytön riskeihin ja huumausainepoliittikan toimenpiteisiin, sekä siitä, onko näissä asioissa tapahtunut muutosta viimeksi kuluneiden neljän vuoden aikana. Vertailutilanne on siinä suhteessa erityisen mielenkiintoinen, että viime vuosina julkista päihdekeskustelua Suomessa ovat hallinneet lisääntyneen alkoholin kulutuksen aiheuttamat ongelmat.

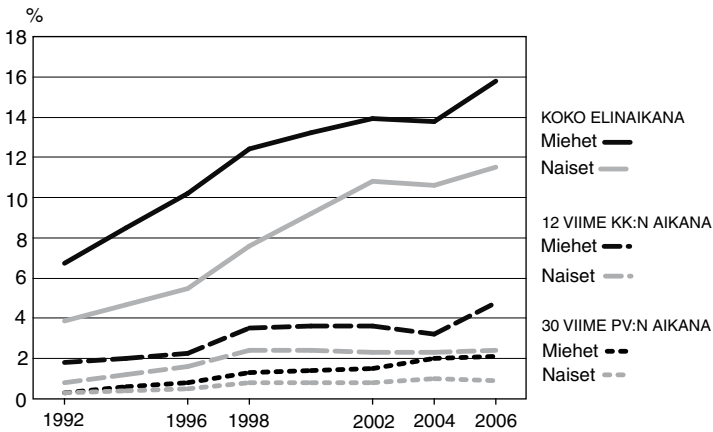
Tutkimuksen suorittaminen

Tilastokeskus keräsi tutkimuksen aineiston postikyselyllä syksyllä 2006. Tutkittavat saivat syyskuun alussa postitse kyselylomakkeen, joka pyydettiin määräaikaan mennessä palauttamaan mukana seuranneessa kirjekuoressa. Vastausprosentin kohottamiseksi tutkittavia muistutettiin kortilla ja kahdella muistutuslomakkeella. Lomakkeet palautettiin nimettöminä. Tutkimuksen kohdejoukon muodostivat 15–69-vuotiaat suomalaiset. Suomen väestötietojärjestelmästä poimittiin 5 500 henkilön otos siten, että satunnaisotannalla valittiin koko kohdejoukosta 4 200 henkilöä ja lisäksi 15–34-vuotiaiden ikäryhmästä 1 300 henkilöä. Nuorten yliotannalla tahdottiin kohdistaa kyselyä huumeiden käytön kannalta aktiivisimpaan väestönosaan. Ahvenanmaa, laitoksissa asuva väestö ja vailla vakituista asuntoa olevat rajattiin tutkimuksen ulkopuolelle.

Kyselyyn vastasi 3 029 henkilöä. Vastausaktiivisuus jäi 55 prosenttiin, joka on hiukan korkeampi kuin edellisellä kerralla (53 %), mutta selkeästi alempi kuin sitä ennen. Huumeekyselyiden vastausosuuksissa onkin todettavissa laskeva trendi vuodesta 1992 lähtien (taulukko 1). Myönteisenä seikkana voidaan todeta, että kolme edellistä tutkimuskertaa suuremman otoksen ansiosta vastanneiden lukumäärässä yllettiin nyt 1990-luvun ensimmäisten kyselyiden tasolle. Naiset (64 %) vastasivat aktiivisemmin kuin miehet (46 %). Vanhemmissa ikäryhmissä vastausprosentit olivat korkeampia kuin nuoremmassa. Suomenkielisten (55 %) ja ruotsinkielisten (56 %) välillä ei ollut merkittävää eroa, mutta kieliryhmään ”muu” kuuluvat jäivät selvästi alemmalle tasolle (41 %), mikä heijastaa todennäköisesti sitä, että lomake oli tarjolla vain joko suomeksi tai ruotsiksi. Kaikkienensa väestöryhmittäiset erot vastausaktiivisuudessa olivat vuonna 2006 samansuuntaisia kuin aikaisemmissakin kyselyissä ja, ne, kuten nuorten yliotantakin, on tasapainotettu painokertoimilla vastaamaan todellisia väestöjakaumia. Ajallisissa vertailuissa on huomattava vuoden 2004 muita tutkimusvuosia huomattavasti alhaisempi vastaajien lukumäärä, mikä johtuu siitä, että aineisto kerättiin tuolloin suppeahkona lisäkyselynä alkoholipaneelin yhteydessä (Mustonen & al. 2005). Tämän vuoksi vuoden 2006 tietoja vertaillaan pääosin vuoden 2002 tuloksiin. Muutosten tilastollinen merkitsevyys on tarkistettu χ^2 -testillä.

On huomattava, että kovien huumeiden ongelmakäyttäjät jäävät väestökyselyissä yleensä ali-edustetuiksi. Jo otantakäytäntö, jolla rajataan laitoksissa asuvat ja vailla vakituista osoitetta olevat tiedonkeruun ulkopuolelle, merkitsee sitä, että sosiaalisesti huonossa asemassa olevat huumeiden ongelmakäyttäjät jäävät tavoittamatta. Vaikeasti huumeriippuvaiset henkilöt saattavat myös olla muita haluttomampia vastaamaan tutkimuksiin. Kyselytutkimusten heikkouksia on myös se, että vastanneetkin saattavat peittää ja kaunistella asioita tai unohtaa mainita joistakin toimistaan. Tästä huolimatta koko väestöä koskevat tutkimukset ovat korvaamaton väline maan huumeolojen seurannassa. Asetelmaltaan ja kysymyksiltään samankaltaisena eri vuosina toistettu huumeekysely antaa yleiskuvan huumeiden käytön ja huumekokemusten kehityksestä väestötasolla sekä kartoittaa huumeita ja huume politiikkaa koskevien asenteiden ja mielipiteiden muutoksia.

Kuvio 1. Jotain huumausainetta käyttäneiden elinikäis-, vuosi- ja kuukausiprevalenssit miehillä ja naisilla vuosina 1992, 1996, 1998, 2002, 2004 ja 2006, %

Huumeiden käytön kehitystrendit

Huumeiden käytön kartoituksissa on tärkeä pyrkiä erottamaan joskus menneisyydessä tapahtuneet kokeilut sekä jatkuvampi ja viimeaikainen käyttö toisistaan. Kansainvälisesti vakiintunut tapa on tiedustella vastaajilta erikseen, a) onko hän *joskus elämässään* kokeillut tai käyttänyt huumausaineita (elinikäisprevalenssi), b) onko hän käyttänyt huumausaineita *viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana* (vuosiprevalenssi) ja c) onko hän käyttänyt huumausaineita *viimeksi kuluneiden 30 päivän aikana* (kuukausiprevalenssi). Elinikäisprevalenssi kertoo kokeilusta tai käytöstä, joka usein on jo niin sanotusti taakse jäänyttä elämää. Kaksi viimeksi mainittua kysymystä mittaavat viimeaikaista käyttöä, joka voi kieliä jatkuvammasta käyttötavasta, mutta lukuihin sisältyy yleensä myös jonkin verran ajankohtaan sattuneita ensikokeiluja. Kuukausiprevalenssin ajatellaan kuvaavan parhaiten aktiivisinta käyttötappaa, joka voi olla esimerkiksi viikoittaista tai päivittäistä käyttöä.

Vuoden 2006 kyselyssä kaikista vastaajista 14 prosenttia ilmoitti joskus kokeilleensa tai käyttäneensä *jotain huumausainetta*, kuten hasista, marihuanaa, amfetamiinia, heroiniä tai muuta vastaavaa ainetta. Tämä on yhden prosenttiyksikön verran korkeampi luku kuin vuonna 2004. Vaikka ero ei ole tilastollisesti merkitsevä, se kuvaa trendiä. Koko väestöä koskevan elinikäisprevalenssin kasvu on odotettua, koska jokaisessa mitauskohdassa vanhinta ikäryhmää, jonka nuoruudessa huumeikokeilut olivat täysin tuntemat-

tomia, korvautuu tutkimuksen kohdejoukossa nuorilla, joista nykyisin osa on huumeita käyttäneitä. Toisin kuin elinikäisprevalenssit vuosi- ja kuukausiprevalenssit ovat pysyneet viime vuodet jokseenkin muuttumattomina, edellinen kolmen prosentin tuntumassa, jälkimmäinen yhden prosentin tasolla. Kuvio 1 kertoo tilanteen kehityksen erikseen miehillä ja naisilla.

Elinikäisprevalenssit ovat kasvaneet sekä miehillä että naisilla verraten tasaisesti vuodesta 1992 lähtien. Miehillä kehityskäyrä on kivunnut seitsemästä prosentista 16 prosenttiin. Naisilla joskus huumeita käyttäneiden osuus on ollut alhaisempi, mutta sekin on kasvanut neljästä prosentista liki 12 prosenttiin. Edellä mainitusta ikäryhmien uusiutumisesta johtuen omakohtaista kokemusta huumeista omaavien osuudet 15–69-vuotiailla miehillä ja naisilla tulevat mitä todennäköisimmin kasvamaan vielä useita vuosia eteenpäin. Vuoden 2004 luvut poikkeavat kasvutrendistä, mutta se saattaa johtua myös kyselyteknisistä syistä: tavallista pienemmässä aineistossa virhemarginaali on suurempi. Vuoden 2002 jälkeen joskus käyttäneiden osuuksissa miesten ja naisten välinen ero, joka kaventui sitä edeltävinä vuosina, näyttäisi jälleen jonkin verran kasvaneen. Luottamusvälit (95 %) ovat luvuissa kahden prosenttiyksikön luokkaa ylös- ja alaspäin.

Viimeaikaisen käytön selkeästi alhaisempi taso kuvastaa sitä, että valtaosalla huumeita käyttäneistä kysymys on vähintään vuoden takaisista kokemuksista. Naisten kohdalla tilanne on pysynyt vuoden 1998 jälkeen täysin muuttumattomana. Edellisen vuoden aikana jotain huumausai-

Taulukko 2. Kannabista käyttäneiden ikäryhmittäiset elinikäis-, vuosi- ja kuukausiprevalenssit vuosina 1992, 1996, 1998, 2002, 2004 ja 2006, %

	1992	1996	1998	2002	2004	2006
Elinikäisprevalenssi						
kaikki	5	8	10	12	12	13
15–24-v.	12**	14*	19	25	18	19
25–34-v.	10	16	19	19	22	25
35–44-v.	4	8	8	11	13	16
45–69-v.	1	2	3	4	5	6
Vuosiprevalenssi						
kaikki	1	2	3	3	3	3
15–24-v.	6**	9*	10	11	8	9
25–34-v.	2	3	3	4	5	7
35–44-v.	0	1	0	1	2	2
45–69-v.	0	0	0	0	0	1
Kuukausiprevalenssi						
kaikki	0	1	1	1	1	1
15–24-v.	1**	3*	3	4	4	4
25–34-v.	0	0	2	2	3	3
35–44-v.	0	0	0	0	0	1
45–69-v.	0	0	0	0	0	0
*16–24-v.						
**18–24-v.						

netta käyttäneitä on ollut kaksi prosenttia ja edellisen kuukauden aikana käyttäneitä yksi prosentti. Miesten vastaavat luvut ovat olleet hiukan korkeampia, ja lisäksi niissä on todettavissa kasvua vuoden 2002 jälkeen. Vuonna 2006 vuosiprevalenssi ylsi miehillä viiteen prosenttiin ja kuukausiprevalenssi kahteen prosenttiin. Verrattuna vuosien 1998–2004 hyvin stabiiliin tasoon viimeksi kuluksen vuoden aikana huumeita käyttäneiden miesten osuus oli kasvanut tilastollisesti merkitsevästi ($p < 0,05$). Luottamusvälit (95 %) ovat luvuissa yhden prosenttiyksikön verran ylös- ja alaspäin.

Vähentymistä ja lisääntymistä

Muutoksista saadaan tarkempi kuva tarkastelemalla tuloksia ikäryhmittäin. Taulukossa 2 ver-

taillaan *kannabiksen käyttöä* vuodesta 1992 eteenpäin. Vertailu vahvistaa aikaisempia havaintoja huumeiden käytön kasvutrendin taittumisesta nuorten keskuudessa. Vuonna 2006 nuorimman ikäryhmän vastaajista 19 prosenttia ilmoitti kokeilleensa kannabista; tämä on kuusi prosenttiyksikköä vähemmän kuin huippuvuonna 2002. Lasku on tilastollisesti merkitsevä ($p < 0,05$). Tämän mukaan nyt on palattu vuoden 1998 tasolle, jolloin toinen huumeaalto oli jo päässyt hyvään vauhtiin ja käyttö oli kohonnut selkeästi korkeammalle kuin se oli 1990-luvun alussa. Myös 15–24-vuotiaiden vuosiprevalenssissa on lievää laskua vuodesta 2002, mutta se ei ole tilastollisesti merkitsevä. Kuukausiprevalenssi on pysynyt ennallaan.

Päinvastainen muutos on todettavissa 25–34-vuotiaiden nuorten aikuisten ikäryhmässä, jos-

sa elinikäisprevalenssi on kohonnut vuodesta 2002 kuusi prosenttiyksikköä, vuosiprevalenssi kolme prosenttiyksikköä ja kuukausiprevalenssi-kin yhden prosenttiyksikön. Kaksi ensiksi mainittua muutosta ovat tilastollisesti merkitseviä ($p < 0,05$). Kannabista joskus elämässään kokeilleiden osuuden kasvu 25–34-vuotiaiden keskuudessa heijastanee osittain nuorten huumekei-lujen huippuvuosia vuosituhaten vaihteessa ja senaikaisten nuorten varttumista tähän ikäluok-kaan. Kannabiksen käytön aloittaminen 25 ikä-vuoden jälkeen on verraten harvinaista (Hakka-rainen & Metso 2005, 255). Viimeaikaista käyt-töä kuvaavien tunnuslukujen kohoaminen ker-too puolestaan siitä, että nämä toisen huumeaal-lon huippuvuosien nuoret ovat myös aikaisem-paa suuremmassa määrin jatkaneet käyttöä myö-hempinä elinvuosinaan. Käytön jatkumista ku-vaava kerroin (continuation rate = CR), joka ilmaisee viimeksi kuluneen vuoden aikana käyttä-neiden osuuden joskus kokeilleista, kohosi 25–34-vuotiaiden keskuudessa 15 prosentista peräti 25 prosenttiin vuosien 2002 ja 2006 välillä. Näin joka neljäs kannabista kokeillut nuori aikuinen ilmoitti käyttäneensä sitä myös viimeksi kuluneen vuoden aikana.

Edelleen voidaan tarkentaa, että viimeaikai-sen käytön lisääntyminen nuorten aikuisten kes-kuudessa koskee ennen kaikkea miehiä. Kanna-biksen käyttö viimeksi kuluneen vuoden aikana kaksinkertaistui 25–34-vuotiailla miehillä vuosi-en 2002 ja 2006 välillä, viidestä prosentista yhe-teentoista, mikä on tilastollisesti merkitsevä muu-tos ($p < 0,05$). Naisilla muutos oli vain yhden prosenttiyksikön luokkaa, kahdesta prosentista kolmeen, mikä ei ole tilastollisesti merkitsevää. Vuonna 2006 käytön jatkamista kuvaava CR-ker-roin oli miehillä 32 ja naisilla 14 prosenttia. Ikä-ryhmän kannabista kokeilleista miehistä siis perä-ti joka kolmas oli jatkanut käyttöä viimeksi kul-uneen vuoden aikana. Naisilla huumekei-tilut rajoittuvat entiseen tapaan pääasiassa nuoruusvuo-siin (Hakkarainen 2003). Toiseen huumeaaltoon nuoruudessaan mukaan tempaantuneet miehet näyttäisivät sen sijaan enenevässä määrin jatkavan satunnaista pilvenpolttoa vielä yli 25-vuotiaina-kin. Itse asiassa se näyttäisi jossain määrin yleisty-neen myös 35–44-vuotiailla miehillä ($p < 0,05$), vaikka onkin selvästi harvinaisempaa (3 %) kuin nuoremmilla. Taulukossa 2 näkyvä kuukausipre-valenssin kohoaminen 25–34-vuotiaiden ikäryh-mässä, vaikka se ei olekaan tilastollisesti merkitse-

vä, saattaa viitata myös runsaamman käytön jon-kinasteiseen lisääntymiseen tässä ikäryhmässä.

Käytetyt aineet

Laittomista huumeista kannabiksen jälkeen yleis-in oli *amfetamiini*, jota vuonna 2006 ilmoitti joskus käyttäneensä kaksi prosenttia vastaajista. Miehillä (3 %) osuus oli suurempi kuin naisil-la (1 %). Eniten amfetamiinia olivat käyttäneet 25–34-vuotiaat miehet, joista yhdeksän prosent-tia raportoi elinikäiskäytöstä, kaksi prosenttia vuoden takaisesta käytöstä ja yksi prosentti kuu-kauden takaisesta käytöstä. Elinikäisprevalenssis-sa oli neljän ja vuosiprevalenssissa yhden prosent-tiysikön nousu vuoteen 2002 verrattuna. Naisista aktiivisimmin olivat käyttäneet 15–24-vuoti-aat, joiden keskuudessa vastaavat prosentiosuu-det olivat neljä, kolme ja yksi. Myös tässä ryhmäs-sä käyttö oli lisääntynyt vuodesta 2002, kun taas vastaavanikäisillä miehillä luvut osoittivat käytön vähentymistä. Nämä muutokset eivät kuitenkaan ole tilastollisesti merkitseviä.

Ekstaasia käyttäneiden osuus väestössä (1,5 %) oli hiukan pienempi kuin amfetamiinia käyttä-neiden. Miesten ja naisten osuudet olivat samal-la tasolla. Ekstaasia käyttäneitä oli eniten 25–34-vuotiaissa miehistä (5 %) ja 15–24-vuotiaissa nai-sissa (4 %). Miehillä viimeaikaisen käytön luvut olivat kuitenkin vähäiset, kun taas nuorista nai-sista kolme prosenttia raportoi käytöstä viimeksi kuluneen vuoden aikana. Seuraavina tulivat *koka-iini*, *LSD* ja *sienet* yhden prosentin väestöosuuk-sillaan. Näiden aineiden käytössä sukupuolten väliset erot olivat samankaltaisia kuin amfetamiin-in kohdalla. Viimeaikaista käyttöä esiintyi vä-hän, LSD:n kohdalla ei juuri nimeksikään. Koke-mukset kokaiinista olivat yleisimpiä 25–34-vuo-tiaiden ikäryhmässä sekä miehillä (3 %) että nai-silla (2 %). Pienten lukujen ja hienoisten muutosten perusteella ei voi juuri tehdä johtopäätöksiä kokaiinin käytön kehityksestä Suomessa. Se voi-daan kuitenkin todeta, että lisääntymistä on ta-pahtunut verrattuna 1990-luvun lähes nolla-tasoon, mutta viime vuosilta merkittävää kasvua ei ole nähtävissä. Väestömäärään suhteutettuna vuoden 2006 tietojen perusteella voidaan sanoa, että arviolta noin 25 000–50 000 suomalaista oli-si joskus elämässään kokeillut kokaiinia.

Uusina aineina kyselyssä tiedusteltuja *gammaa* (*GHB*) *jaltai* *lakkaa* (*GBL*) ilmoitti käyttäneensä

Taulukko 3. Eri aineiden osuudet elinikäiskäytössä, viime vuoden ja viime kuukauden aikaisessa käytössä vuonna 2006, %

	Elinikä N = 429	Viime 12 kk N = 125	Viime 30 pv N = 51
Kannabis	99	93	98
Amfetamiini	15	16	12
Ekstaasi	11	12	5
Kokaiini	8	12	7
LSD	8	2	2
Sienet	6	4	0
Subutex tai muu vastaava	4	5	7
GHB, GBL	3	3	2
Heroiini	3	1	0
Muu huume	2	1	2

0,4 prosenttia kaikista vastaajista. Viimeksi kuluneen vuoden aikana käyttäneitä oli 0,1 prosenttia. Käytöstä viimeksi kuluneiden 30 päivän aikana raportoi vain jokunen yksittäinen vastaaja. Gamman ja lakan käyttö rajoittui lähinnä miehiin. Suurimmillaan elinikäisprevalenssit olivat miesten nuorimmassa ikäryhmässä (1 %) ja 25–34-vuotiailla (2 %). Vaikka prosenttiosuudet eivät ole suuria, niin tulokset osoittavat, että satunnaista kokeilua esiintyy. Näinkin pienet prosenttiosuudet merkitsevät karkean väestömäärään suhteutetun arvion mukaan, että noin 7 000–24 000 suomalaista olisi joskus elämässään kokeillut gammaa ja/tai lakkua.

Opioidiryhmän osalta lomakkeessa tiedusteltiin erikseen *heroiinin* käyttöä ja *Subutexin* tai *muun vastaavan opioidin* käyttöä. Heroiinin käytöstä raportoi 0,4 prosenttia ja Subutexin tai muun vastaavan opioidin käytöstä 0,6 prosenttia kaikista vastaajista. Aineistossa oli myös joitakin yksittäisiä henkilöitä, jotka olivat saaneet Subutexia korvaushoitoon. Subutexin käyttö oli yleisintä miesten kahdessa nuorimmassa ikäryhmässä, joissa elinikäiskäyttö oli kahden prosentin ja vuoden aikainen käyttö yhden prosentin luokkaa. Se, että käyttö viimeksi kuluneiden 30 päivän aikana oli 25–34-vuotiailla miehillä lähes sama kuin vuosiprevalenssi, viittaa riippuvuuskäytön merkittävään osuuteen. Naisten nuorimmasta ikäryhmästä Subutexia tai muuta vastaa-

vaa opioidia ilmoitti joskus käyttäneensä yksi prosentti vastaajista, muissa ikäryhmissä osuudet olivat pienempiä. Heroiinin viimeaikaista käyttöä ei raportoitu juuri lainkaan, mikä vahvistaa tietoja siitä, että Subutex on syrjäyttänyt heroinin Suomen huumemarkkinoilla. Subutexia tai muuta vastaavaa opioidia joskus elämässään kokeilleita voidaan sanoa olevan meillä arviolta 10 000–30 000. Säännöllisen käytön osuutta ei väestökyseilytietojen perusteella kannata lähteä edes arvioimaan, koska ongelmakäyttäjät ovat aineistossa aliedustettuja. Oikeamman kuvan saa ongelmakäyttäjien lukumäärän rekisteripohjaisista arvioinneista (ks. Partanen & al. 2007).

Unilääkkeitä, rauhoittavia lääkkeitä tai kipulääkkeitä ei-lääkinnällisiin tarkoituksiin ilmoitti joskus käyttäneensä seitsemän prosenttia vastaajista. Viimeksi kuluneen vuoden aikaisesta käytöstä raportoi kolme prosenttia ja kuukauden aikaisesta kaksi prosenttia. Ikä- ja sukupuoliryhmittäin erot olivat pieniä. Viimeaikaista lääkkeiden väärinkäyttöä esiintyi eniten nuorten naisten ja kahden nuorimman miesikäryhmän keskuudessa. *Liimoista, tinneristä ja muista teknisistä liuottimista* oli päihtymystä hakenut kolme prosenttia vastaajista. Viimeaikaisen käytön lukemat olivat kuitenkin hyvin alhaiset, mikä kuvastaa sitä, että teknisten liuottimien kokeilut rajautuvat yleensä varhaisiin nuoruusvuosiin. Nuorimmista miehistä liki prosentin verran oli käyttänyt niitä viimeksi kuluneen vuoden aikana.

Seuraavaksi tarkastellaan vuoden 2006 aineistossa laittomia huumausaineita vielä niiden suhteellisten osuukien ja yhteiskäytön mukaan. Taulukossa 3 esitetään eri aineiden osuudet elinikäiskäytössä, vuoden aikaisessa käytössä ja viimeksi kuluneen kuukauden aikaisessa käytössä. Prosenttilukujen summa ylittää sadan, koska monet käyttävät tai ovat käyttäneet useita eri aineita.

Kannabiksen keskeinen asema piiryy taulukossa selkeästi esiin. Laittomia huumeita joskus elämässään käyttäneistä peräti 99 prosentilla oli kokemusta siitä. Viimeaikaisessa käytössä kannabiksen asema käytetyimpänä aineena on niin ikään kiistaton. Se, että kokaiinin suhteellinen osuus on viimeksi kuluneen vuoden aikaisessa käytössä suurempi kuin elinikäisessä, kertoo todennäköisesti sen suosion ja saatavuuden kasvusta aivan viime aikoina. Sen sijaan kiinnostus LSD:n käyttöön on tämänkin tarkastelun mukaan vähentynyt. Aktiivisinta käyttötappaa parhaiten kuvaavassa viimeksi kuluneen kuukauden aikaisessa käy-

tössä Subutexin tai muun sitä vastaavan opioidin osuus kasvaa odotetusti.

Taulukossa 4 esitetään tietoja käytettyjen huumausaineiden lukumääristä miehillä ja naisilla ikäryhmittäin. Taulukko paljastaa, että suurimmalla osalla huumeita käyttäneistä on kokemusta vain yhdestä ainoasta aineesta, joka on kannabis muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta. Väestötason tiedot poikkeavat tässä suhteessa huomattavasti ongelmakäyttäjiiä koskevista tiedoista. Esimerkiksi huumehoidon asiakaskunnassa useiden eri huumausaineiden käyttö on hyvin tavallista (Päihdehuollon ..., 2007). Tutkimusjoukosta eniten useita eri huumausaineita ovat käyttäneet 25–34-vuotiaat miehet, joista joka kymmenes on kokeillut vähintään kahta eri ainetta. Naisilla taas käytettyjen aineiden kirjo on suurin nuorimmissa ikäryhmässä. Taulukon mukaan vähintään kolmea eri ainetta käyttäneitä on enemmän kuin niitä, joiden kokemukset rajoittuvat kahteen aineeseen. Näyttää siis siltä, että silloin kun henkilön huumeikiinnostus ylittää yhden aineen rajan, hän on kiinnostunut kokeilemaan useita eri aineita.

Huumeiden tarjonnasta voidaan todeta, että kokonaisuudessaan se ei ole juuri muuttunut, mutta enää se ei kohdistu lähes pelkästään nuorimpaan ikäryhmään vaan enenevästi myös vanhempiin ikäryhmiin. Nuorimmissa ikäryhmässä huumeiden tarjonta on vähentynyt, kun taas selkein lisäys on tapahtunut ikäryhmässä 25–34-vuotiaat.

Asenteet ja mielipiteet

Väestön suhtautumista huumeisiin, huumeongelmiin sekä huumeiden torjuntakeinoihin selvitettiin edellisen kerran vuoden 2002 tutkimuksessa. Kuten tuolloin todettiin, tiedotusvälineillä ja julkisella keskustelulla on varsin vahva vaikutus yleiseen mielipiteeseen (Hakkarainen & Metso 2004). Vuoden 2002 jälkeen, ja varsinkin aivan viime vuosina, alkoholin kulutuksen lisääntyminen ja sen mukanaan tuoma alkoholihaittojen kasvu ovat olleet julkisuudessa vahvasti esillä. Vaikka mediapeitosta ei ole käytettävissä tutkimustietoja, yleisvaikutelma on se, että alkoholiongelmat ovat hallinneet päihdejulkisuutta ja huumeekysymykset ovat jääneet enemmän sivurooliin. Ennen vuoden 2002 tutkimusta tilanne taas oli, jos nyt ei aivan päinvastainen, kuitenkin sellainen, että huumeekysymykset olivat jo vuo-

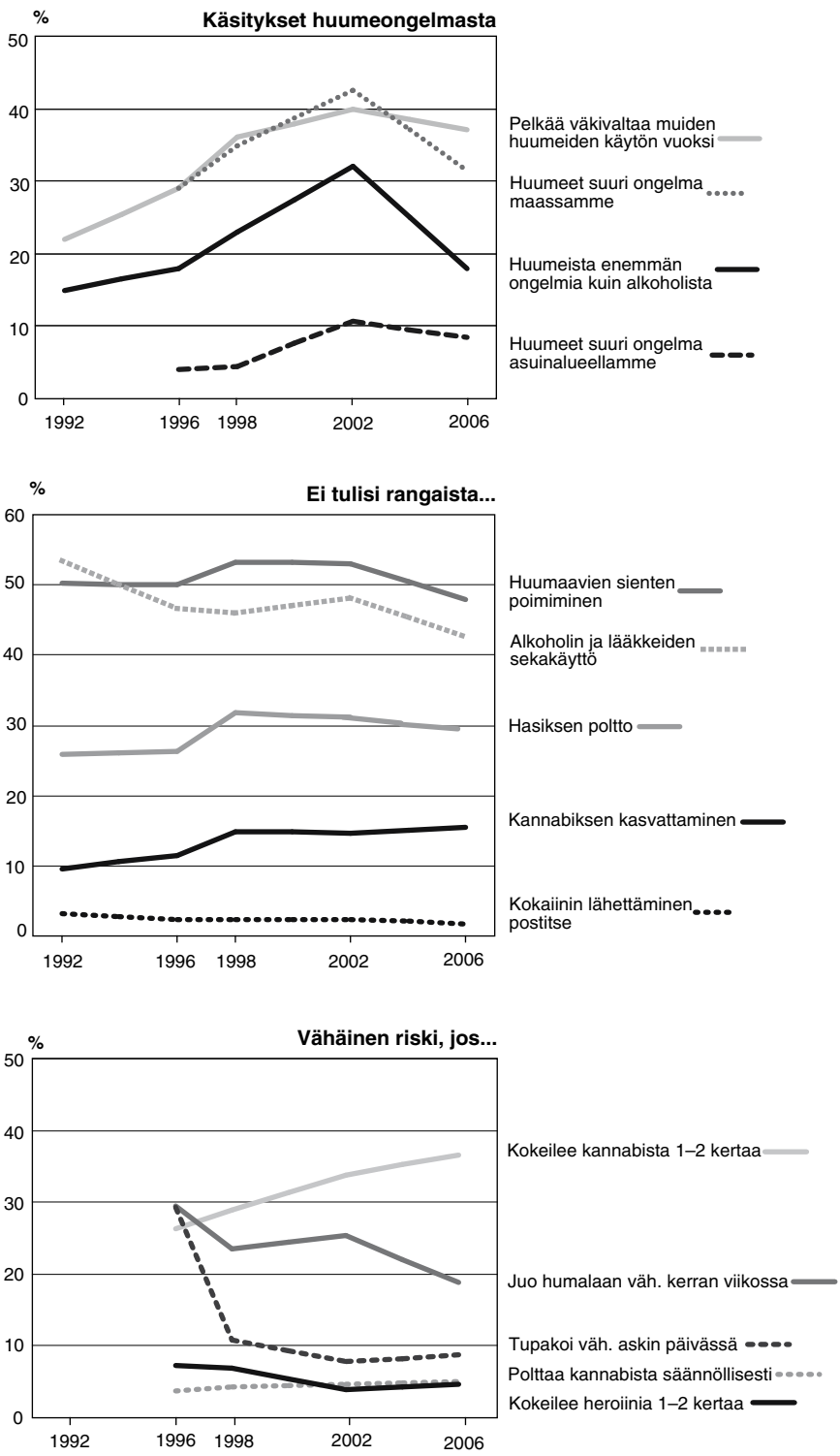
Taulukko 4. Käytettyjen laittomien huumausaineiden lukumäärä ikäryhmittäin miehillä ja naisilla, %

Miehet	Kaikki	15–24-v.	25–34-v.	35–69-v.
ei yhtään	85	79	68	90
1 aine	11	16	23	7
2 ainetta	1	1	4	1
3+ ainetta	2	3	6	2
Naiset	Kaikki	15–24-v.	25–34-v.	35–69-v.
ei yhtään	89	83	80	92
1 aine	10	12	16	7
2 ainetta	1	1	1	1
3+ ainetta	1	4	2	0

sia olleet julkisuudessa erittäin näkyvästi esillä ja mediaportoinnin sävy oli voimakkaasti huolta nostattava (Piispa 2001; Törrönen 2002). Nykyinen aineisto antaa kuvan asenteissa ja mielipiteissä neljän vuoden aikana tapahtuneesta kehityksestä. Kuviossa 2 tarkastellaan kysymyksiä, joista meillä on vertailutietoja myös vuosilta 1998, 1996 ja joiltakin osin vuodelta 1992.

Kuvion ensimmäinen kuva kertoo, että 32 prosenttia vastaajista oli vuonna 2002 sitä mieltä, että huumeet aiheuttavat yhteiskunnalle enemmän ongelmia kuin alkoholi ja että tämä käsitys oli kasvattanut kannatustaan voimakkaasti vuodesta 1996 lähtien. Vuoden 2006 tutkimuksessa käsitykset ovat muuttuneet radikaalisti: enää 18 prosenttia vastaajista oli tällä kannalla. Ei voi välttää vaikutelmaa, että tämä muutos, joka on tilastollisestikin erittäin merkitsevä ($p < 0,001$), heijastaa suoraan alkoholikysymyksen paluuta päihdejulkisuuden piikki paikalle. Sen sijaan on vaikeampi sanoa, missä määrin käänteet käsityksissä ongelman suuruudesta ($p < 0,001$), väkivallan pelosta ($p < 0,001$) ja oman asuinalueen huumeongelmista ($p < 0,01$) heijastavat alkoholiongelmiin painotuksen muutoksia ja missä määrin ne ovat seurausta huumeongelmien kasvun taantumisesta ja sitä koskevista viesteistä. Muutokset väkivallan pelon ja oman asuinalueen huumeongelmien kokemisessa heijastavat ehkä puhtaaimmin huumeongelmaa ja sen omakohtaista havaitsemista, kuten vuoden 2002 tuloksissa voitiin todeta (Hakkarainen & Metso 2004). Vaikka luvut ovat laskeneet, huumeiden merkitys kansalaisten koetul-

Kuvio 2. Asenteiden ja mielipiteiden muutokset

Taulukko 5. Huumausaineiden kokeilun sekä säännöllisen humalajuomisen, tupakoinnin ja kannabiksen käytön riskin korkeintaan vähäiseksi arvioivien osuudet sukupuolen ja iän mukaan, %

	Kokeilu 1–2 kertaa		Säännöllinen				
	Kannabis	Ekstaasi	Amfetamiini	Heroiini	Humalajuominen ¹	Tupakointi ²	Kannabiksen käyttö
Kaikki	37	13	9	5	19	9	5
Miehet	43	16	11	5	26	11	7
Naiset	30	11	7	4	11	7	3
15–24-v.	50	21	14	8	29	11	10
25–34-v.	56	21	13	4	21	9	10
35–44-v.	40	12	8	4	20	9	4
45–69-v.	23	9	7	4	14	8	2

1. Humala ainakin kerran viikossa
2. Tupakoi vähintään askin päivässä

le turvallisuudelle on edelleenkin huomattava: lähes 40 prosenttia vastaajista ilmoitti pelkäävänsä väkivallan kohteeksi joutumista muiden huumausaineiden käytön vuoksi.

Väestön mielipiteet huumausainepolitiikasta ovat säilyneet viimeksi kuluneet neljä vuotta jokseenkin muuttumattomina. Esimerkiksi terveysneuvontapisteillä ja korvaushoidolla on edelleenkin takanaan kansalaisten enemmistön vahva tuki (kaksi kolmasosaa puolesta, yksi kuudesosa vastaan ja loput epävarmoja kannastaan), huume-testit työpaikoilla ja koulussa hyväksytään laajalti (vain yksi kymmenestä on vastaan) ja poliisin uusia tutkintakeinoja (puhelinkuuntelu törkeissä huumerikoksissa, soluttautuminen huumerikosporukoihin ja niin sanottu valeosto-oikeus) kannatetaan miltei yksimielisesti. Suomalainen yhtäältä valvontaan ja kontrolliin, toisaalta valistukseen ja haittojen ehkäisyyn panostava kahden raiteen huumeolitiikka (Tammi 2007) nauttii siis väestössä yleistä hyväksyntää. Vain kymmenen prosenttia vastaajista oli vuonna 2006 sillä kannalla, että kannabista pitäisi voida ostaa laillisesti; tulos on samalla tasolla kuin neljä vuotta aikaisemminkin (11 %). Kuvion 2 toinen kuva kertoo, että myös erilaisten tekojen rangaistavuutta koskevat käsitykset ovat pysyneet pitkälti muuttumattomina. Kokaiinin lähettäminen postitse tuomitaan yksimielisesti, kannabis-kasvien kasvattamisen jättäisi rankaisematta vain vajaa viidesosa (16 %), mutta hasiksen polttamisen melkein kolmasosa (30 %) vastanneista. Suhtautuminen huumaavien sienten poimimiseen ($p < 0,001$) sekä alkoholin ja lääkkeiden sekakäytön

($p < 0,001$) rangaistavuuteen on kuitenkin tiukentunut.

Kuvion kolmannessa kuvassa esitetään riskikäsitksissä tapahtunut kehitys. Viimeksi kuluneiden neljän vuoden aikana voidaan todeta kaksi muutosta. Ensinnäkin asennoituminen säännöllisen humalajuomisen riskeihin on tiukentunut: riskit vähäisiksi arvioineiden osuus tippui vuoden 2002 neljäsosasta (25 %) viidennekseen (19 %) vastaajista vuonna 2006 ($p < 0,001$). Toiseksi asenteet kannabiksen kokeilun riskeihin näyttävät edelleen jonkin verran lieentyneen: 37 prosenttia vastaajista vuonna 2006 arvioi kokeilun riskit vähäisiksi, kun vastaava luku neljä vuotta aikaisemmin oli 34 prosenttia ($p < 0,05$). Suhtautuminen kannabiksen säännöllisemmän käytön riskeihin sitä vastoin on pysynyt ennallaan, samoin kuin säännöllisen tupakoinnin. Taulukossa 5 esitetään vielä riskikäsitkset sukupuolen ja iän mukaan jaoteltuina.

Taulukosta 5 nähdään, että naiset ja vanhemmat ikäryhmät suhtautuvat riskeihin selkeästi muita vakavammin. Poikkeuksen muodostavat lähinnä heroiinin kokeilu ja säännöllinen tupakointi, joihin suhtaudutaan hyvin pidättyvästi kautta linjan. Kannabiksen kohdalla huomion arvoista on, että kahdessa nuorimmassa ikäryhmässä vähintään puolet vastaajista pitää sen kokeilun riskejä enintään vähäisinä. Muutokset vuoden 2002 tuloksiin ovat suurimmalta osaltaan pieniä (vrt. Hakkarainen & Metso 2004, 43). Se kannattaa kuitenkin todeta, että 25–34-vuotiaiden suhtautuminen kannabiksen (48 % vuonna 2002, 56 % vuonna 2006, $p < 0,05$) ja ekstaas-

sin (12 % vuonna 2002, 21 % vuonna 2006, $p < 0,001$) kokeilun riskeihin on lieventynyt, mikä lienee yhteydessä aikaisemmin käytössä todettuihin muutoksiin. Toisen huumeaallon harja näkyy nyt selkeimmin nuorten aikuisten kohdalla. Alkoholitilanteen muutos taas näkyy riskikäsitksissä siten, että suhtautuminen säännölliseen humalajuomiseen on tiukentunut kaikissa ryhmissä.

Pohdinta

Vuoden 2006 tietojen mukaan noin viidesosa 15–24-vuotiaiden ikäluokasta kokeilee kannabista; se on vähemmän kuin vuonna 2002, jolloin kannabista ilmoitti käyttäneensä neljäsosa ikäluokasta. Tutkimus vahvistaa siten aikaisempien tutkimusten tuloksia nuorten huumeiden käytön lisääntymiskehityksen taitumisesta ja huumeekokeilujen jonkinasteisesta vähentymisestä. Tämä saattaa johtua yhtäältä huumeiden tarjonnan ja huumekontaktien vähenemisestä nuorten keskuudessa (Piispa & al. 2007), joskin tämän tutkimuksen tulosten mukaan näyttää siltä, että tarjonta voi pikemminkin seurata kysyntää kuin päinvastoin. Toisaalta kehitys voi kertoa siitä, että 1970-luvulla ja 1980-luvun alkupuolella syntyneiden ikäkohorttien muodostaman toisen huumeaallon sukupolven (Hakkarainen & Metso 2003) jälkeen varttuneet nuorisoikäryhmät eivät olisi enää yhtä kiinnostuneita huumeekokeiluista kuin edeltäjänsä. Sitä, kuinka pysyvästä ja pitkälle menevästä muutoksesta on kysymys, ei vielä tiedetä. Kuvastaako kehitys vain muodin ajoittaista vaihtelua (Piispa 2007) vai ilmentääkö se jotain laajempaa ja periaatteellisempaa muutosta nuorten ajattelutavoissa (Hakkarainen & Salasuo 2007)? Joka tapauksessa nuorten kannabiksen käytön nykytaso ylittää vielä selkeästi 1990-luvun alun lukemat, mikä voi viitata myös siihen, että vaikka käyttö ei enää lisääntyisikään, se voi vakiintua pysyvästi korkeammalle tasolle kuin ennen toista huumeaaltoa (vrt. Salasuo & Seppälä 2001).

Päinvastainen huumeiden käytön kehitystä koskeva havainto on huumeiden käytön lisääntyminen nuorten aikuisten miesten keskuudessa. Tämä on nähtävissä toisen huumeaallon jälkimaininkina. Osa nuoruudessaan huumeekokeiluista kiinnostuneista miehistä on jatkanut käyttöä vielä aikuisiässäänkin, jotkut vieläpä ilmeisen aktiivisesti. Tästä ryhmästä kaivattaisiin lisää tutkimustietoa. Kiinnostavaa olisi tietää esimerkiksi, kuvas-

taako kehitys jonkinlaista nuoruusvaiheen pidentymistä miehillä vai onko kysymys pikemminkin kannabiksen käytön arkipäiväistymisestä nuorten aikuisten miesten elämäntavoissa. Tärkeää olisi myös pystyä arvioimaan kehityksen merkitystä huumeongelmien muodostumiselle. Pitkittyyssään käyttö voi johtaa lisääntyneisiin ongelmiin. Merkille pantavaa on, että 25–34-vuotiaat miehet ovat ryhmä, jossa useiden eri huumeaineiden käyttö on tavallisinta. Olisi hyödyllistä selvittää tarkemmin käyttötilanteita ja niiden kytkeytymistä myös alkoholin kulutukseen, joka on useilla kannabiksen käyttäjillä verraten runsasta (ks. Hakkarainen & Metso 2005). Naisilla, toisin kuin miehillä, huumeiden käyttö rajoittuu entiseen tapaan pääasiassa nuoruusikään.

Julkisuudessa on joissakin mediareportaaseissa ounasteltu kokaiinin käytön lisääntyneen eurooppalaisten mallien mukaisesti myös Suomessa. Tämän tutkimuksen perusteella kokaiinin käytön yleistymisestä on vaikea sanoa mitään varmaa. Yleistymisen merkkejä on todettavissa pitkällä ajanjaksolla (1990-luvun alkuun verrattuna) ja viimeaikaisen käytön kohdalla, mutta muutoin näyttää siltä, että sen käyttö syksyllä 2006 rajoittui meillä edelleenkin verraten suppeisiin piireihin. Uusina aineina vuoden 2006 kyselyssä tiedusteltujen gamman (GHB) ja lakan (GBL) käyttö näyttää väestöosuusina vähäiseltä. Lukumääräisesti tuhansiin kohoava kokeilijoiden joukko muodostaa kuitenkin merkittävän riskiryhmän, ja on tärkeätä, että asiallista informaatiota käytön haitoista on helposti saatavilla. Myös Subutexin käytöstä saatiin ensimmäistä kertaa väestötason tietoa. Sitä käyttäneiden osuus jäi odotetusti alhaiselle tasolle, mutta riippuvuuskäyttöön oleellisesti kuuluvana aineena sen suhteellinen osuus vahvistuu siirryttäessä elinikäisprevalensseista viimeaikaiseen käyttöön. Tulokset vahvistavat muiden lähteiden käsityksiä siitä, että Subutex on syrjäyttänyt heroiinin käytön ja että se on meillä tällä haavaa yleisimmin huumeena käytetty opioidi.

Nuorten vähentyneen huumeiden käytön ja vastaavasti nuorten aikuisten miesten lisääntyneen huumeiden käytön voi nähdä muokkaavan jonkin verran huumeekysymyksen ongelmakuvaa. Mutta, kuten on todettu, nämä muutokset eivät ole kovinkaan suuria ja niiden pysyvyys ja merkitys paljastuvat vasta ajan myötä. Huumeekysymyksen ongelmakuvaa koskevissa väestön asenteissa ja mielipiteissä muutokset sen sijaan ovat huomattavia. On arvioitu, että toisen huumeaal-

lon aiheuttama ”pahin säikähdyks” olisi jo mennyt ohi ja varsinkin nuorimmat väestöryhmät olisivat ikään kuin tottuneet huumeongelman läsnäoloon (Piispa & al. 2007, 194). Tämän tutkimuksen perusteella on todettavissa erityisesti se, että alkoholi-ongelmien nousu päihdejulkisuuden ykkösaiheeksi on tuonut lisää suhteellisuuden tajua siihen, miten suurena ongelmana huumeet Suomessa nähdään. Sitä, että aina vuoteen 2002 kasvanut joukko suomalaisia katsoi huumeiden aiheuttavan yhteiskunnalle enemmän ongelmia kuin alkoholi, voitaneen pitää merkinä mielialoista, joita Juha Partanen (2002, 18–19) on kutsunut narkofobiaksi. Tässä suhteessa tilanne on rauhoittunut. Huolen lisääntymistä ja suhtautumisen tiukentumista on sen sijaan tapahtu-

TIIVISTELMÄ

Pekka Hakkarainen & Leena Metso: Huumeekäytön muuttunut ongelmakuva. Vuoden 2006 huumeekäytön tulokset

Artikkelissa raportoidaan syksyllä 2006 suoritetun väestökäytön tuloksia huumeiden käytöstä ja kansalaisten suhtautumisesta siihen. Postikäytönä toteutetun kyselyn kohdejoukon muodostivat 15–69-vuotiaat suomalaiset. Aineiston keräsi Tilastokeskus. Kyselyyn vastasi 3 029 henkilöä. Vastausprosentti oli 55 prosenttia. Vertailutietoja saadaan vastaavalla tavalla vuosina 1992, 1996, 1998, 2002 ja 2004 tehdyistä tutkimuksista. Asetelmaltaan ja kysymyksiltään samankaltaisena eri vuosina toistettu kysely antaa yleiskuvan huumeiden käytön kehityksestä väestötasolla sekä kartoittaa huumeita ja huume politiikkaa koskevien asenteiden ja mielipiteiden muutoksia.

Vuoden 2006 tulokset vahvistavat huumeiden käytön kasvutrendin taittuneen nuorten keskuudessa. Kannabista kokeilleiden osuus 15–24-vuotiaiden keskuudessa laski kuusi prosenttiyksikköä vuodesta 2002 eli noin yhteen viidesosaan. Päinvastainen muutos tapahtui 25–34-vuotiaiden ikäryhmässä, jossa joskus elämässään kannabista käyttäneiden osuus kohosi kuusi prosenttiyksikköä ja viimeksi kuluneen vuoden aikana käyttäneiden kolme prosenttiyksikköä vuodesta 2002. Viimeaikainen käyttö lisääntyi ennen kaikkea ikäryhmän miehillä. Näyttäekin siltä, että monet toisen huumeaallon huippuvuosina käytön aloittaneet nuoret miehet ovat jatkaneet sitä vielä 25 ikävuoden jälkeen.

KIRJALLISUUS

AHLSTRÖM, SALME & METSO, LEENA & TUOVINEN, Eeva-Liisa: Nuorten juominen vähentynyt, usein huumeiden käyttö ei. Yhteiskuntapolitiikka 68 (2003): 6, 597–602
HAKKARAINEN, PEKKA: Sukupuolierot huumeiden käyt-

össä. S. 251–259. Teoksessa: Luoto, R. & Viisainen, K. & Kulmala, I. (toim.): Sukupuoli ja terveys. Tampere: Vastapaino, 2003
HAKKARAINEN, PEKKA & METSO, LEENA: Huumeiden käytön uusi sukupolvi. Yhteiskuntapolitiikka 68 (2003): 3, 244–256

nut alkoholi-ongelmien nousu päihdejulkisuuden ykkösaiheeksi on tuonut lisää suhteellisuuden tajua siihen, miten suurena ongelmana huumeet Suomessa nähdään. Suhtautuminen säännöllisen humalajuomisen riskeihin on tiukentunut ja kannabiksen kokeilun riskeihin lientynyt. Väestön mielipiteet huumeiden käytön uudesta sukupolvista ovat säilyneet viimeksi kuluneet neljä vuotta jokseenkin muuttumattomina. Suomessa viime vuosina harjoitettu, yhtäältä valvontaan ja kontrolliin, toisaalta valistukseen ja haittojen ehkäisyyn panostava kahden raiteen huume politiikka nauttii väestössä laajaa hyväksyntää.

Uusina aineina vuonna 2006 tiedusteltujen ”gaman” (GHB) ja ”lakan” (GBL) käyttö näyttää väestösuuksina vähäiseltä. Lukumääräisesti tuhansiin kohtaan kokeilleiden joukko muodostaa kuitenkin merkittävän riskiryhmän. Myös Subutexin käytöstä saatiin ensimmäistä kertaa väestötason tietoa. Sitä käyttäneiden osuus jäi odotetusti alhaiselle tasolle, mutta tulokset vahvistavat, että Subutex on syrjäyttänyt heroiinin käytön ja että se on meillä tällä haavalla yleisimmin huumeena käytetty opioidi. Julkisuudessa ounastellusta kokaiinin käytön lisääntymisestä on merkkejä todettavissa pitkällä ajanjaksolla (1990-luvun alkuun verrattuna) ja viimeaikaisen käytön kohdalla, mutta muutoin näyttää siltä, että sen käyttö syksyllä 2006 rajoittui meillä edelleenkin verrattain suppeisiin piireihin.

Muutokset huumeekäytön ongelmakuvaa koskeissa väestön asenteissa ja mielipiteissä ovat huomattavia. Tämän tutkimuksen perusteella on todettavissa erityisesti se, että alkoholi-ongelmien nousu päihdejulkisuuden ykkösaiheeksi on tuonut lisää suhteellisuuden tajua siihen, miten suurena ongelmana huumeet Suomessa nähdään. Suhtautuminen säännöllisen humalajuomisen riskeihin on tiukentunut ja kannabiksen kokeilun riskeihin lientynyt. Väestön mielipiteet huumeiden käytön uudesta sukupolvista ovat säilyneet viimeksi kuluneet neljä vuotta jokseenkin muuttumattomina. Suomessa viime vuosina harjoitettu, yhtäältä valvontaan ja kontrolliin, toisaalta valistukseen ja haittojen ehkäisyyn panostava kahden raiteen huume politiikka nauttii väestössä laajaa hyväksyntää.

- HAKKARAINEN, PEKKA & METSO, LEENA: Suomalaisen suhtautuminen huumeisiin ja huume politiikkaan. Mielipiteet ja asenteet väestössä 2002. Yhteiskuntapolitiikka 69 (2004): 1, 39–53
- HAKKARAINEN, PEKKA & METSO, LEENA: Märkä pilvi ja vuosi 2004. Yhteiskuntapolitiikka 70 (2005): 3, 252–265
- HAKKARAINEN, PEKKA & METSO, LEENA: Nuorten huumeiden käyttö on vähentynyt. Dialogi 16 (2006): 7, 36–37
- HAKKARAINEN, PEKKA & SALASUO, MIKKO: Nuorten huumeiden käyttö vähentynyt – uusi sukupolvi, uusi suunta. Nuorisotutkimusverkosto 2007. Julkaisu saatavilla www.osoitteesta: <http://www.kommentti.fi>
- HUUMEONGELMA EUROOPASSA. Vuosiraportti 2006. Lisabon: EMCDDA, 2006
- KONTULA, OSMO: Huumeet Suomessa 1990-luvulla. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä. Helsinki 1997
- KONTULA, OSMO & KOSKELA, KAJ: Huumeiden käyttö ja mielipiteet huumeista. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 1992: 8. Helsinki 1992
- KOULUTERVEYSTUTKIMUS 2007. Helsinki: Stakes, 2007. Tulokset saatavilla [www.osoitteesta](http://info.stakes.fi/kouluterveyskysely/FI/tulokset/valtak.htm): <http://info.stakes.fi/kouluterveyskysely/FI/tulokset/valtak.htm>
- MUSTONEN, HELI & MÄKELÄ, PIA & HUHTANEN, PETERI & METSO, LEENA & RAITASALO, KIRSIMARJA: Alkoholia ostetaan ja tuodaan enemmän kuin koskaan. Mihin se katoaa? Yhteiskuntapolitiikka 70 (2005): 3, 239–251
- NATUNEN, SANNA & JALLINOJA, PIA & HELAKORPI, SATU & UUTELA, ANTTI: Huumekontaktit ja mielipiteet huumeongelman vakavuudesta. Tutkimus työikäisistä suomalaisista. Yhteiskuntapolitiikka 71 (2006): 3, 251–258
- PARTANEN, JUHA: Huumeet maailmalla ja Suomessa. S. 13–37. Teoksessa: Kaukonen, O. & Hakkarainen, P. (toim.): Huumeiden käyttäjä hyvinvointivaltiossa. Helsinki: Gaudeamus, 2002
- PARTANEN, JUHA & METSO, LEENA: Suomen toinen huumeaalto. Yhteiskuntapolitiikka 64 (1999): 2, 143–149
- PARTANEN, PÄIVI & HAKKARAINEN, PEKKA & HANKILAN-OJA, ARTO & KUUSSAARI, KRISTINA & RÖNKÄ, SANNA & SALMINEN, MIKA & SEPPÄLÄ TIMO & VIRTANEN, ARI: Amfetamiinien ja opiaattien ongelmakäytön yleisyys Suomessa 2005. Yhteiskuntapolitiikka 72 (2007): 5, 553–561
- PIISPA, MATTI: Sanomalehtien tarjoamat huumeviestit. Yhteiskuntapolitiikka 66 (2001): 5, 463–470
- PIISPA, MATTI: Huumeiden käyttö muoti-ilmiönä. Nuorisotutkimusverkosto 2007. Julkaisu saatavilla www.osoitteesta: <http://www.kommentti.fi>
- PIISPA, MATTI & JALLINOJA, PIA & HELAKORPI, SATU & UUTELA, ANTTI: Huumekontaktit, huume mielipiteet, huume kampanja – Tutkimus aikuisista suomalaisista vuonna 2004. Kansanterveyslaitoksen julkaisuja B 1/2005. Helsinki 2005
- PIISPA, MATTI & HELAKORPI, SATU & UUTELA, ANTTI & JALLINOJA, PIA: Huumekontaktit vähentyneet, huumehuoli ennallaan. Kansanterveyslaitoksen kyselyjen tuloksia. Yhteiskuntapolitiikka 72 (2007): 2, 187–196
- PÄIHDEHUOLLON HUUMEASIAKKAAT 2006. Tilastotiedote 16/2007. Sosiaaliturva 2007. Helsinki: Stakes, 2007
- RÖNKÄ, SANNA & SALONEN, PIRITA (toim.): Huume tilanne Suomessa 2006. Kansallinen huume vuosiraportti EMCDDA:lle. Helsinki: Stakes, 2006. Julkaisu saatavilla [www.osoitteesta](http://www.stakes.fi/FI/tilastot/aiheittain/Paihteet/reitox.htm): <http://www.stakes.fi/FI/tilastot/aiheittain/Paihteet/reitox.htm>
- SALASUO, MIKKO: Tiedotus huumeriskeistä kompuroid. Vieraskynä. Helsingin Sanomat 1.8.2006
- SALASUO, MIKKO & SEPPÄLÄ, PAULIINA: Aaltoja vai vedenpinnan pysyvää nousua? S. 227–238. Teoksessa: Onnela, T. (toim.): Pyhä huumesota – Huume politiikan pelkoja ja utopioita. Uusikaupunki: Vihreä Sivistysliitto, 2001
- SNELLMAN, SASKA: Ei kenenkään asia. Näkökulma. Helsingin Sanomat 2.8.2006
- TAMMI, TUUKKA: Medicalising prohibition. Harm reduction in Finnish and international drug policy. Tutkimuksia 161. Helsinki: Stakes, 2007
- TUTKIJAT VAROITTAVAT GAMMAN JA ALKOHOLIN YHTEISKÄYTÖSTÄ. Tiedote. A-klinikkasäätiö 19.7.2006
- TÖRRÖNEN, JUKKA: Lehdistön huume poliittinen asemoituminen vuosina 1993–2000. Yhteiskuntapolitiikka 67 (2002): 6, 513–522.